

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Udrag fra Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: "Forskrevet", i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 677. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann14val-shoot-idm140708758339792/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

Vedel i en knap og suveræn monografi *Holger Drachmann* (1909). Heri genbruger Vedel forståeligvis sine ældre kritikker, bl.a. Tilskuerartiklen fra 1891 om *Forskr.*, men i retoucheret og uddybet version. Modsat Vilh. Andersen holder Vedel fast ved, at *Forskr.* »er en dybt revolutionær Bog, og Revoltens Muse i baade Gerhards og Ulf's Sind hedder Edith.« (s. 92).

★

Her er nu ikke stedet til at følge den videre vurderings- og placeringshistorie for Drachmanns roman. Denne kunne belyses forskelligt, men stod fast som et af højdepunkterne i forfatterskabet. Man kan da nøjes med at henvise til de mere eller mindre fyldige karakteristikker, der bliver romanen til del i vore større litteraturhistorier: Vilh. Andersen i 1925 i *Illustreret dansk Litteraturhistorie*, IV; Hakon Stangerup i 1966 i Politikens *Dansk litteraturhistorie*, III; og Torben K. Grodal i 1985 i Johan Fjord Jensen m.fl.: *Dansk litteraturhistorie*, VI. Endvidere til de – efter sammenhængens natur mest, men ikke udelukkende biografisk-genetisk prægede – omtaler, der findes i større Drachmann-biografier: af Paul V. Rubow i hans *Holger Drachmann 1878-1897* (1945, især s. 200-08) og Johannes Ursin i hans *Holger Drachmann. Liv og Værker*, II (1953, især s. 83-88). Her bør også peges på Poul Herrings ikke publicerede *Drachmanniana* (1946, men påbegyndt i 1930'erne) på Det Kgl. Bibliotek, der ikke mindst rummer vigtige iagttagelser og hypoteser om *Forskr.s* baggrund og tilblivelse.

Baggrundsmateriale er endvidere tilgængeligt i forskellige udgaver af Drachmann-breve, bedst og mest omfattende i de fire bind *Breve fra og til Holger Drachmann*, udgivet for DSL af Morten Borup 1968-70. Heri er ikke medtaget digterens breve til Amanda Nilsson, g. Gerlach, der faktisk er bevaret og findes på Det Kgl. Bibliotek. I den biografiske litteratur er de udnyttet og i vidt omfang, om end ufilologisk hidsat i beretningen i Margrethe Loerges: *Edith – en skæbne i et bundt breve* (1983), en opfølgnings af samme forfatters *Drachmanns museer* (1981).

I den biografiske litteratur kan i øvrigt nævnes skrifter af dig-

terens anden hustru, Emmy Drachmann, særlig hendes nøgleroman *Ingers Ægteskab* (1910) og det posthumt publicerede lille manuskript *Edith* (1992).

*

Det kan videre bemærkes, at *Forskr.* er indrømmet en meget synlig plads i forskellige tværgående analyser af periodens roman- og fortællekunst.

I Sven Møller Kristensens disputats *Æstetiske studier i dansk fiktionsprosa 1870-1900* (1938), der i den udvidede andenudgave 1955 mere oplysende hedder *Impressionismen i dansk prosa 1870-1900*, er Drachmanns store roman hyppigt citeret som eksempel på den moderne skrivemåde, ganske vist med spor af førnaturalistisk romanstil rundtomkring. Sammenfattende hedder det:

«I en roman som 'Forskrevet' ser man – ved siden af Bangs produktion – det skarpeste udtryk for den danske litterære impressionisme, i en gennemført opløsning af såvel romanformen (jfr. også spaltningen af hans egen person i de to hovedfigurer), som af syntaxen, en flydende, kaotisk, associativ stil, undertiden pludselig afbrudt af refleksioner. Alt kan gå ind i formen, for der er ingen.» (1955, s. 166).

Uden at underskrive alt i denne vurdering tør man anbefale Møller Kristensens tilgrundliggende stilanalyse – et aspekt af romanen, der dårligt nok er blevet behandlet i nærværende efterskrift.

En stilistisk dimension indgår også i Johan Fjord Jensens komparative undersøgelse *Turgenjev i dansk åndsliv* (1961) sammen med spørgsmål om karaktertypologi, synsvinkel- og fortællingskonstruktion samt naturopfattelse. En af hovedskikkelserne i den Turgenjevprægede danske prosa er Drachmann; det russiske præg hos ham er massivt i 1870'erne, men viser sig igen som en art anden natur i årene ned mod 1890. Af stemningsstilen i den længst kanoniserede juninatscene giver Fjord Jensen en indgående karakteristik (s. 147-55), efter at han har droftet romanens karaktertypologi i forhold til Turgenjev (s.140-42).

I deres afhandling *Aladdin-Noureddin traditionen i det 19. århundrede* (1972) forsøger Jens Kr. Andersen og Leif Emerck at ef-